

Amerikában közpénzből röhögtek a magyarokon

Magyar Kálmán a kulturális évadról

„A Magyar Állami Népi Együttesnek és Sebestyén Mártának korábban kirobbanó sikere volt az Egyesült Államokban, vajon most miért nem szerepeltették őket?”

Jól szervezett, látványos, kifejezetten pazar volt az európai kulturális főváros programsorozatának megnyitója Pécsen. S a várható egyes programok is hasonlóan színvonalasaknak ígérkeznek. Európai színvonalúaknak. Nem lesznek például eltérő időpontokban gyanús főzőcske-tanfolyamok, ahol eltérő summáért belépőket szednek. Mint tavaly az amerikai, pontosabban csupán New Yorkban és Washingtonban megrendezett „magyar évad” idején.

A Washingtonban és New Yorkban horribilis pénzért, egy esztendőn keresztül megtartott „magyar évadot” alkalmasint valóban idézőjelbe kell tenni: mert volt ugyan Bauhaus-kiállítás és szerepeltették a Kontroll Csoportot is New Yorkban, a Carnegie Hallban fellépett a Magyar Fesztiválenekar, és koncertezett a Kurtág-házaspár a washingtoni Kongresszusi Könyvtár színpadán és dalolt Palya Beáta is, a Kennedy Központban (igaz, annak csak az ingyenesen és amatőrök számára is igénybe vehető előterében!), de ebből az egész évadból jócskán hiányzott az autentikus magyar kultúra, kivált a minőségi kultúra.

Volt, a többi között, cigányzenét afrikai dallamokkal ötvöző előadás, amellyel a valamilyen rejtélyes okoknál fogva operanapnak nevezett programon hozakodtak elő, lengedezett meztelenkedő amerikai artistahölgy trapézról, volt cigányzene, afroamerikai zene, s rendeztek (két alkalomra is kiterjedő!) bajuszversenyt. Úgy ám: bajuszversenyt, amerikaiaknak! De hogy ennek mi köze a magyar kultúrához?

„Nem sok, mert hiszen bajuszuk nemcsak a magyaroknak van! S hát a magyar identitást nem a bajusz fejezi ki, pláne nem erősíti” - fogalmaz Magyar Kálmán, aki New Brunswickban él, és munkája mellett, szenvedélyből, évtizedek óta szervez magyar programokat, ismerteti nagyszerű magyar kultúránkat az amerikaiakkal. Vele beszélgettünk az egyesek által botrányosnak, sokak szerint egészen kínosnak, a magyar hivatalosság szerint viszont sikeresnek tartott magyar kulturális évadról, amelyet a New York-i Magyar Kulturális Intézet rendezett, és annak igazgatója - az egyébként korábban a Népszabadság című napilap Krausz Barnabás néven író tévékritikusa -, Orsós László Jakab bonyolított. A beszélgetés célja, tanulsága: mit ne „csináljanak” a pécsiek...

- Szóval: bajuszverseny, mint a magyar kultúra megjelenítője? Mit szól ehhez?

- Jelentéktelen brooklyni kocsmában rendezték, különböző emberek jelentkezhettek, és pár hónap múltán, bajuszt növesztve, ismét megmutatták magukat. A legszébbnek talált bajuszt viselő pedig budapesti utazást nyerhetett. A szervezők azzal hirdették, hogy Rákóczi Ferencnek, vagy Kossuth Lajosnak is volt bajusza... és még millió amerikaiaknak volt és van bajusza! Különös módon, ez az egész bajusz-mánia valahogy rabul ejtette az amerikai magyar évad robotosait: október elején ugyanis megint a bajusszal foglalatostkodtak, ezúttal a művészi bajuszkészítés rejtelmébe próbálták bevezetni az amerikaiakat, egy operanapnak hirdetett program keretében... Gondolom, nem vitatható, hogy nagy butaság, ha a bajuszdivattal akarjuk bemutatni a magyar kultúrát! A nagy kérdés: a New York-i magyar kulturális központ miért szervezett általában olyan programokat, amelyek elsődlegesen nem a magyar kultúrát, a magyar identitást mutatják be, sőt, nem egyszer kifejezetten elmosták ezt a magyar identitást? Miért próbálták meg globalizálni, kilúgozni a magyar kultúrát, amennyire csak lehet?!

- S mi ezzel a baj? Mármint hogy a magyar kultúrát a globális világ kultúrájaként próbálták bemutatni?

- Részben az, hogy az amerikaiak, ha magyar rendezvényre mennek, nem a globális kultúrára kíváncsiak, nem magyar kultúráként eladott, amerikanizált katyvaszt akar-

nak látni, hanem igenis, autentikus magyar kultúrát. Részben pedig fájdalmas volt megtapasztalni, hogy az Amerikában élő magyarok e programokból nem nagyon tudták bemutatni gyermekeiknek, unokáiknak azt a nagyszerű kultúrát, amelyért érdemes megmaradni magyaroknak. Volt olyan program, amelyben kifejezetten gúnyolódtak a magyarokon. A magyar kulturális intézet szervezésében! Egy brooklyni klubban tíz dollárért meg lehetett nézni, hogy amerikai művészek hogyan figurálnak ki híres magyarokat. Minimum aggályosnak találok a múlt század fordulójának magyar bevándorlóiról készült „Hunky Blues” című filmet is: Forgács Péter rendezte, és már a címválasztás is kínos: a ‘hunky’ ugyanis a magyarok gúnyneve, legalább olyan sértő, mint amikor lenégreznek egy fekete amerikaiat. S az egész film úgy ábrázolja az Újvilágba érkező honfitársainkat, mintha csupa toprongyos, szakadt, nyomorult emberekből álló sereg érkezett volna ide, s az alkotó valahogyan „elfelejtette” megmutatni, hogy ezek a magyarok azonnal templomokat emeltek, iskolákat építettek, s miközben megpróbáltak beilleszkedni az amerikai közegbe, az első perctől kezdve mindent megtettek a magyar identitásuk megőrzéséért. Ebből a washingtoni és New York-i rendezvénysorozatból egyébként éppen ez hiányzott: a magyar identitás, a magyar azonosságtudat hangsúlyos megjelenítése. Vajon miért?

- Mi a magyar identitás?

- Szerintem az, hogy tiszteltem és becsültem a magyar kultúrát, a hagyományos kultúrától a hungaricumokon keresztül a mai, a kortárs kultúráig. S ha dzsesszt játszom, akkor úgy játszom, hogy legyen benne magyar érzés, legyen benne valami, ami megkülönbözteti az amerikai dzsessztől, vagy ha szobrot faragok, legyen benne az egyetemes magyar kultúrából eredő, abból táplálkozó elem is! S én úgy gondolom, pontosabban a washingtoni és a New York-i magyar évad tapasztalatai azt mondatják velem: mintha a szervezők és a rendezők féltek volna kinyilvánítani azt, hogy ők magyarok! Jobb amerikaiak akartak lenni, mint az amerikaiak, jobban be akartak illeszkedni az amerikai világba, mint maguk az amerikaiak...

- Meghökkenő, amit mond, mégis, mire alapozza ezt? Mondana konkrétumokat is, amelyekkel alátámaszthatja állításait?

- Legelőször talán éppen a rendezvénysorozat nevét mondhatnám: az évad „Extremely Hungary” címen futott, amelyet „Csordultig magyar” címmel fordítottak magyarra. Enyhén szólva is rosszul. Meglehet, éppen a hazai magyar közönség megtévesztésére, hiszen az „extremely” szó az angolban soha, sehol nem jelentette a „csordultig” kifejezést. A szó jelentése: „rendkívüli”, „szélsőséges”. Vagyis a „Csordultig magyar” egyszerűen félrevezető, a programsorozat címét az amerikaiak a „rendkívüli, szélsőséges” jelzővel olvashatták. De mondok néhány konkrét példát is: a washingtoni Nemzeti Galériában kiállítottak egy szép lovasszobrot: nem is Leonardo, hanem Leonardo műhelyéből származik, és szép alkotás ugyan, de mindösszesen annyi köze van a magyarság kultúrájához, hogy - a magyar Szépművészeti Múzeum tulajdonában van. S például az MTV riportere a programsorozatról készített jelentésében - a magyar programok hiánya miatt - azt mutatta be, hogy hogyan görkorcsolyáznak a New York-i Central Parkban a színes bőrűek, vagy, hogy milyen izgalmas a Brooklyn Bridge... vajon ennek mi köze van a magyar kultúrához? Hol volt az autentikus magyar népzene? A magyar táncházmuzsika és táncai? A Magyar Állami Népi Együttesnek és Sebestyén Mártának korábban kirobbanó sikere volt az Egyesült Államokban, vajon most miért nem szerepeltették őket?

- Válasz lehet erre az, amit a New York-i Magyar Kulturális Intézet igazgatója az egyik interjújában állított: az amerikai igényekhez próbáltak igazodni...

- Mesebeszéd. Az amerikaiak számára az amerikai színes bőrűek reprezentálnák a magyar kultúrát? Az amerikai igények éppen a hagyományos és autentikus nemzeti kultúrákra nyitottak a leginkább.

- De hát New York például nagyon dinamikus város, erőteljes és színes kulturális élettel, ahol, ha csak magyar népzene mutat be, vagy ahová csak magyar táncházzal „viszek”, akkor csakis azokat lehet meghódítani, de legalábbis becsábítani az előadásra, akik már eleve érdeklődnek akár Magyarországra, akár a zene iránt. Viszont ha rendezek például egy bajuszversenyt, akkor esetleg azok is eljönnek, akik kifejezetten magyar program iránt

nem érdeklődnek, de a habókos vetélkedő apropóján legalább bemutathatom neki Magyarországot is...

- Bizton állíthatom, hogy például a táncházi muzsika, vagy a magyar népzenei műsor iránt valóban jobban érdeklődnek az amerikaiak, mint a bajuszverseny iránt. Egyáltalán: az etnikai kultúrák iránt itt mindig nagy az érdeklődés. Sőt! A tangót nem azért imádják Amerikában, mert amerikai. A kubai táncokat azért nézik meg, mert kubai, a lengyel kultúra is azért népszerű, mert lengyel, és a mi csárdásunkat is azért szeretik, mert magyar. Akit érdekelnek az etnikai kultúrák, az a világ jobb megismerésére vágyik, s a lehető legmagasabb színvonalon szeretne megbarátkozni ezekkel a kultúrákkal. Ezért nekünk, magyaroknak, a lehető legmagasabb színvonalon kell bemutatnunk a magyar kultúrát. Ismétlem: a magyar kultúrát.

- Mert az amerikaiak nem csak az amerikaiakat szeretik?

- Az amerikai kultúra nagyon összetett; ez az óriás ország a bevándorlók hazája, itt mindenki „jövevény”. S valamennyi népcsoport hozta, hozza a saját hagyományait, kulturális örökségét, s együttesen alakítják azt, amit amerikai kultúrának nevezünk. Az amerikai kultúra: millió kultúra egyvelege, különös mozaikársadalom értékes terméke. Saját, ősi kultúrájuk van az indiánoknak, az írek a zenéjükkel gazdagítják Amerikát, s minden nemzet fia hozzátesz valamit a saját és ősei kulturális örökségéből. Vajon mit tudunk mi, magyarok, hozzátenni ehhez a kultúrához? Az amerikai magyarok a nagyszerű magyar kultúránk részét! Ennek révén figyelnek fel majd ránk. Csakhogy ezt a kultúrát őrizni és ápolni kell, s egy-egy ilyen kulturális évad az itt élő magyarság számára is lehetőséget adhatna a töltekezésre és a muníciószerezésre. Én immár öt évtizede élek az Egyesült Államokban, s tudom, hogy itt mindig is a magyar népi kultúra váltott ki nagy és őszinte érdeklődést. Tehát ha például klasszikus zenét megszólaltató zenekarok, vagy művészek turnézna az Egyesült Államokban, akkor mindig van igény Kodály Hány Jánosára is! Nem győzőm hangsúlyozni: nemcsak a magyar származású amerikaiakat érdekli ez, hanem általában az amerikaiakat az érdekli, ami más, ami sajátos, ami nem az övékére hasonlít!

- Egyedül a magyar állam 700 millióval „szállt be” a rendezvénysorozatba, s adományokból és felajánlásokból további több százmilliót sikerült összekalapozni. Mondja: mit lehet csinálni durván egymilliárd forintból Amerikában?

- Nagyon sokat. Mivel én korábban segítettem a New York-i Magyar Intézet munkáját, tisztában vagyok azzal, hogy mit és mennyiért lehet megvalósítani. Szinte érthetetlen is számomra, hogy ennyi pénzt hogyan lehetett elkölteni! Kiszámítottam, hogy nagyjából az egytizedéért megszervezhető lett volna ez az egész programsorozat. Ráadásul úgy, hogy a multikulturális léhaságok és a magyarokon gúnyolódó butaságok helyett kihozhatták volna például a Bánk bánt, vagy a Hunyadi Lászlót, meghívhatták volna a méltán híres Győri Balett társulatát. Ha valóban az ország népszerűsítése volt a cél, akkor a minőségi kultúra és szórakoztatás darabjait lett volna érdemes Amerikába hozni. A washingtoni és New York-i magyar kulturális évad nyilvánosság előtt megfogalmazott célja állítólag a kortárs magyar kultúra bemutatása és az országgép formálása volt. Hiller István kulturális miniszter novemberben egyenesen sikeresnek minősítette az évadot, s azt állította, hogy ez volt a magyar kulturális diplomácia eddigi legátfogóbb és legrészletesebb eseménysorozata. Lelkesültsége csak akkor lenne érthető, ha netán nem értesült volna például a 2001-ben Franciaországban megrendezett, valóban átfogó és valóban részletes kulturális évadról. S még egy, nem mellékes megjegyzés: ama nagyszerű rendezvénysorozat akkori szervezőinek - éppen mivel elhivatottan szolgálták a magyarság ügyét - eszükbe sem jutott olyan vérlázító nyilatkozatot tenni, mint amit a New York-i Magyar Kulturális Intézet jelenlegi igazgatójától idéz az „Extremely Hungary” honlapja. Orsós László Jakab ugyanis, mintegy párhuzamot vonva a valaha

rabszolgaságba taszított amerikai feketék és a magyarországi cigányok állítólagos elnyomatása között, nem másról fecseg, mint hogy burjánzik a széleskörű diszkrimináció és fajgyűlölet Magyarországon. Motyogja ezt a Magyar Kulturális Intézet igazgatója, akit a magyar adófizetők az amerikaiakért fizetünk, hogy népszerűsítse a magyar kultúrát és Magyarországot is. Ez azért megérne egy interpellációt a parlamentben, ha már a kulturális miniszter az országgép formálását fontos célnak mondta.

- Az MSZP rész tulajdonában lévő napilap online-kiadásában így aposztrofálták a rendezvénysorozat novemberi záró koncertjét: „Csordultig volt velünk New York”.

- Jaj!

Szentendrei Lajos - Heti Válasz 2010.01.17.
Nemzeti Hírháló

